

Schaakexpert Hans Böhm over overleden grootmeester Jan Timman

'BETERE JEUGDVRIEND HAD IK NIET KUNNEN HEBBEN'

Hans Böhm (l.), naast zijn boezemvriend Jan Timman die afgelopen woensdag overleed: „Jan was altijd positief. Als hij naar stellingen keek, concentreerde hij zich op de kansen, niet op de gevaren. Daarom schaakte hij zo interessant.”

Hans Böhm, oud-topspeler en schaakmedewerker van deze krant, was heel goed bevriend met de woensdag op 74-jarige leeftijd overleden grootmeester Jan Timman. Toen Timman halverwege vorig jaar ziek werd, besloten ze een boek te gaan schrijven over hun gezamenlijke herinneringen. Op de epiloog na is de klus op tijd geklaard. Op deze pagina vertelt Böhm (76) over deze bijzondere vriendschap, vroeger en zeer recent.

„Ik ben dankbaar voor dat spontane idee om een boek te maken over onze herinneringen”, begint Hans Böhm zijn relaas. „Daardoor is in de afgelopen maanden ons beider leven weer eens helemaal voorbijgetrokken. We hebben gelachen en ons verbaasd. Het was een feest der herinnering.”

Oorspronkelijk was het de bedoeling alleen de hoogte- en dieptepunten te bespreken. Böhm: „Maar het geheugen van Jan was zo goed, dat het vanzelf een overzicht werd van alle toernooien die hij heeft gespeeld. Jan herinnerde zich de plaatsen, de uitslagen, de tegenstanders en de partijen precies. Naar zaken buiten het schaken moest ik hem meer aanzetten. Ik had de plakboeken nodig. En natuurlijk het internet.”

„Ik ben de oudste vriend van Jan en trots op deze vriendschap. Ik had geen betere jeugdvriend kunnen hebben. Jan was goedlachs en had een goed gevoel voor humor. We hadden een open portemonnee, wie geld had betaalde. Jan hield van lezen en van films. In onze Rotterdamse tijd gingen we op zaterdag soms naar drie films, de twee avondfilms en de nachtfilm. Jan hield ook van dingen die het leven aangenaam maken, zoals een potje biljarten of tafeltennis. Hij was daar niet echt goed in, maar hij vond het leuk en samen waren we best een aardig team. Maar bovenal was er de passie voor schaken en het verlangen om te reizen, om andere culturen mee te maken.”

„We ontmoetten elkaar in 1967 bij het jeugd-NK in Kasteel

Bouvine bij Breda. Het was vriendschap op het eerste gezicht. Onze toekomstverwachtingen waren anders dan wat onze ouders wensten. Die wilden voor ons een goede opleiding en een goede baan. Wij wilden vrijheid.”

„We leerden samen van alles. We gingen bier en wijn drinken. En joints roken. We kregen vriendinnetjes en we gingen meningen vormen. En Jan en ik werden boezemvrienden, dat gaat nog een stapje verder. Boezemvriendschap gaat aan het huwelijk vooraf. We betrokken samen een studentenflat in Amsterdam, De Zilverberg. Daar hebben we vijf jaar gewoond. Het was een prima uitvalsbasis voor een zeer reisluchtinge periode. Een prachtige tijd.”

„Jan werd al snel héél erg goed. Ik had het kunnen zien aankomen. In de tijd dat we nog veel open toernooien speelden, zat Jan's avonds in de bar of discotheek met zijn zakschaakspelletje zijn gewonnen partij van die dag nog eens goed te analyseren. Had hij niet nog sneller of beter kunnen winnen? Jan werd zo goed, dat hij

'Onze ouders wilden voor ons een goede opleiding en een goede baan. Wij wilden vrijheid'

in 1982 op de tweede plaats van de wereldranglijst stond, achter Karpov. Tweede van de wereld! Dat hadden we niet zien aankomen in Kasteel Bouvine.”

„Maar Jan had ook de pech dat zijn toptijd lag in de tijden van Fischer, Karpov en Kasparov, uitgerend de drie meest dominante wereldkampioenen die we hebben gehad. Had hij zijn toptijd gehad in de tijdperken van Smyslov, Petrosian of Spassky, dan was Jan wél kampioen geworden.”

Maar het was niet alleen die ho-

De twee schakers Jan Timman (l.) en Hans Böhm ontmoetten elkaar in 1967 bij het jeugd-NK in Kasteel Bouvine bij Breda. Het was vriendschap op het eerste gezicht.

ge positie op de wereldranglijst die tot de verbeelding sprak in Nederland en daarbuiten, legt Böhm uit. „Het was ook de lange duur: bijna dertig jaar streed Jan mee om het WK, tussen 1970 en 2000. Met als hoogtepunten de daadwerkelijke WK-matches in 1990 en 1993 tegen Karpov. Jan verloor ze allebei kansloos, maar *so what?* Tweede van de wereld, geweldig toch?!”

„Door Jan brak er een geweldige bloeiperiode aan voor het schaakleven in Nederland. Afgelopen van die hoge positie en de lange duur van zijn loopbaan sprak ook de manier waarop Jan speelde tot de verbeelding: Jan schaakte artistiek, avontuurlijk. Het was altijd boeiend om zijn partijen na te spelen.”

Timman en Böhm deden veel binnen de schaaksport. „We hebben een LP gemaakt, spraken in onnoemelijk veel radio- en televisieprogramma's, speelden honderden simultaans, deden levend schaak op markten, pleinen en in theaters. We schreven boeken en

deden van alles voor goede doelen. De lijst is lang na zestig jaar.”

„We zouden weer wat gaan doen, in juni vorig jaar: het Eerste DataBalk Schaakfestival. Dit in cultuurcentrum Rozet in Arnhem, met lezingen, simultaans, snelschaaktoernooitjes, computers, puzzeltochten en nog meer. Op de poster stond die markante kop van Jan pontificaal in het midden. Maar een week van tevoren zegde Jan af. Dat had hij nog nooit gedaan. De dag voor het evenement ging ik langs bij Jan en zijn vrouw Geertje om te kijken wat er aan de hand was. Toen de deur open ging, schrok ik een beetje: Jan was geel. 'Ik heb galwegkanker en het is ongeneeslijk', zei hij.”

„Ik vroeg: 'Wat is de prognose?' Het antwoord: 'Drie tot negen maanden.' Ik wist het even niet meer en zei toen: 'Zullen we een boek maken over onze beide levens die zo verbonden zijn geweest? Autobiografische herinneringen?' 'Goed idee', reageerde Jan. Dat vond ik altijd zo goed aan hem. Jan was altijd positief. Als hij naar stellingen keek, concentreerde hij zich op de kansen, niet op de gevaren. Daarom schaakte hij zo interessant.”

„Iedereen die we vroegen, deed spontaan en met plezier mee met het maken van het boek. Uit respect voor Jan. Door hem is er zoveel meer gebeurd in het Nederlandse schaken. Alle organisatoren zijn schatplichtig aan Jan, omdat door hem zoveel media-aandacht kwam, en zoveel meer publiek, zoveel meer roering. En een magazine als *Schaakbulletin*, later overgegaan in *New In Chess*, zou zonder Jan nooit die vlucht hebben genomen.”

Timman en Böhm hadden de stille wens elkaar de eerste exemplaren van het boek te kunnen geven. „Dat heeft dus niet zo mogen zijn”, vertelt Böhm. „We zouden vorige week nog samen de epiloog maken. Maar hij stortte de dag na ons gesprek in. Het ging ineens heel snel. Dus moet ik helaas de epiloog alleen schrijven.”

VOLGENDE WEEK ZATERDAG

Op 28 februari keert de schaakrubriek van Hans Böhm terug op de vertrouwde plek in De Telegraaf. Een week later is de bridgerubriek van Max Rebattu weer aan de beurt.